

Suomen perustuslain (731/1999) 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän nojalla kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että kuntalaisille tarjotaan riittävät mahdollisuudet käyttää äänioikeuttaan niin ennakoäänestyksessä, kuin varsinaisena vaalipäivänäkin. Ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen riittävä lukumäärä on yksi keskeinen tekijä äänioikeuden käyttämiselle.

Vaalilain 8 §:n mukaan kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueiden pinta-alasta tai asukasmäärästä ei vaalilaissa ole tarkempia määräyksiä. Äänestysalueista päättää valtuusto. Vaalilain 8 § 2. momentin mukaan valtuuston päätös äänestysalueista tulee voimaan kalenterivuoden alussa, jos päätös on tehty ja siitä on ilmoitettu DVV:lle (digi- ja väestötietovirasto) viimeistään edellisen vuoden elokuussa. Kunta itse harkitsee äänestysalueidensa tarpeellisen määrän. Vaalipäivänä äänioikeutettu voi äänestää vain sen äänestysalueen vaalitoimituksessa, joka on merkitty hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin.

Pälkäneellä äänestysaluejakoa on viimeksi muutettu valtuustossa 14.6.2022 § 23. Tällöin valtuusto päätti palauttaa Rautajärven äänestysalueen, joka oli aikaisemmin liitetty osaksi Aitoo äänestysaluetta. Lisäksi valtuusto päätti tuolloin, että Sappeentien itä- ja pohjoispuoli kuuluu Aitoo äänestysalueeseen 004, ja länsi- ja eteläpuoli kuuluu Kostianvirran pohjois- ja länsipuolen äänestysalueeseen 001.

Nykyisellään Pälkäneellä on viisi äänestysaluetta: 001 Kostianvirran pohjois- ja länsipuoli, 002 Kostianvirran etelä- ja itäpuoli, 003 Luopioinen, 004 Aitoo ja 005 Rautajärvi.

Äänestysaktiivisuus vuoden 2024 presidentinvaaleissa:

Äänestysalue	Äänestäneiden lkm/pros.
001 Kostianvirran pohjois- ja länsipuoli	1064 / 68,9 %
002 Kostianvirran etelä- ja itäpuoli	1337 / 72,2 %
003 Luopioinen	458 / 65,8 %
004 Aitoo	296 / 64 %
005 Rautajärvi	322 / 65,7 %

Äänestysaktiivisuus vuoden 2023 eduskuntavaaleissa:

Äänestysalue	Äänestäneiden lkm/pros.
001 Kostianvirran pohjois- ja länsipuoli	1096 / 70,9 %
002 Kostianvirran etelä- ja itäpuoli	1384 / 73,3 %
003 Luopioinen	479 / 69,0 %
004 Aitoo	334 / 71,3 %
005 Rautajärvi	341 / 68,3 %

Vaalisalaisuuden turvaamiseksi pienillä äänestysalueilla on vaalilain 82 §:n mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan määrättävä, että äänestysalueen

ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä, jos äänestysalueella on hyväksyttyjä ennakkoäänestyksen vaalikuoria vähemmän kuin 50 tai jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä. Tähän ei ole ollut tarvetta nykyisen äänestysaluejaon voimassa ollessa.

Edellisten eduskuntavaalien sekä presidentinvaalien yhteydessä on annettu jonkin verran palautetta Kostianvirran kahden erillisen äänestysalueen tarkoituksenmukaisuudesta. Molempien äänestysalueiden äänestyspaikkana toimii Kostia-areena. Kostianvirran pohjois- ja länsipuoli äänestää Kostia-areenan Luja-Salissa, ja etelä- ja itäpuoli areenan yläaulassa. Kostia-areenalla sijaitsee myös ennakkoäänestyspaikka. Areena soveltuu äänestyspaikaksi hyvin sen keskeisen sijainnin, hyvän saavutettavuuden ja esteettömyyden takia. Järjestely aiheuttaa kuitenkin jonkin verran epätietoisuutta äänestäjien keskuudessa. Sekä vaalivirkailijat että äänestäjät ovat todenneet, että usein ihmisiä ohjautuu väärälle äänestyspaikalle.

Mikäli Kostianvirran pohjois- ja itäpuolen, ja etelä- ja länsipuolen äänestysalueet yhdistettäisiin, asuisi alueella noin 67 prosenttia kaikista kunnan äänioikeutetuista. Pälkäneellä presidentinvaalien äänistä noin 70 prosenttia annettiin Kostianvirran äänestysalueilla. Mikäli äänestysalueet yhdistetään, on odotettavissa että vaalilautakunnan kokoa joudutaan kasvattamaan, tai palkkaamaan ylimääräisiä vaaliavustajia varsinaisen vaalipäivän äänestykseen. Muutoksen jälkeen Pälkäneellä olisi kaikkiaan neljä äänestysaluetta. Koska yhdistettävien alueiden äänestyspaikka säilyisi samana, ei muutoksella olisi juuri vaikutusta kuntalaisten mahdollisuuksiin osallistua vaalipäivän äänestykseen.

Oikeusministeriön mukaan (2.6.2023, dnro VN/17100/2023) äänestysalueiden määrän vähentäminen heikentää äänestäjien mahdollisuuksia osallistua vaalipäivän äänestykseen. Viime vuosina suuntaus kunnissa on ollut äänestysalueiden määrän väheneminen.

Hallintojohtaja on virkatyönä selvittänyt kaksissa edellisissä vaaleissa Kostia-areenalla työskennelleiden vaalilautakuntien jäsenten sekä kunnan keskusvaalilautakunnan näkemyksiä Kostianvirran pohjois- ja länsipuolen ja etelä- ja itäpuolen äänestysalueiden yhdistämisestä. Vastauksia pyydettiin seuraaviin kysymyksiin:

1.	Tulisiko Kostianvirran äänestysalueet (pohjois- ja länsipuoli 001 ja etelä- ja itäpuoli 002) yhdistää yhdeksi äänestysalueeksi? (K/E)
2.	Jos vastasit edelliseen kyllä, kuinka paljon ääntenlaskuun tarvitsee mielestäsi varata henkilöstöä?
3.	Näetkö jotain erityisiä etuja tai haittoja alueiden yhdistämisessä?

Lisäksi vastaajilta pyydettiin yleisiä kommentteja aiheesta.

Vastauksia kyselyyn saatiin yhdeksän. Kysymykseen nro 1 kaikki vastanneet vastasivat ”kyllä”. Ääntenlaskun resursointiin otettiin avovastauksissa kantaa vaihtelevasti, mutta pääsääntöisesti katsottiin että vaalilautakunnan kokoa tulisi kasvattaa n. 3-5 hengellä. Vastaajat eivät nähneet juurikaan haittoja äänestysalueiden yhdistämisessä, lukuunottamatta sitä, että ääntenlaskuun tarvitaan enemmän resursseja. Etuina mainittiin mm. vaalilautakunnan nimeämisen helpottuminen, sekä järjestelmän selkeys äänestäjille.

Mikäli äänestysalueet päätetään yhdistää, tulee syntyvälle uudelle äänestysalueelle päättää uusi nimi. Digi- ja väestötietoviraston ohjeen

mukaan äänestysalueen nimen tulisi olla selkeä ja kuvava, esim. maantieteelliseen alueeseen viittaava. Äänestysalueen nimenä ei tule käyttää äänestyspaikan nimeä. Koska kaikki muut Pälkäneen kunnan äänestysalueet on nimetty keskeisen taajamakesittymän nimen perusteella, olisi sopiva nimi uudelle äänestysalueelle 001 Onkkaala.

Taulukko, jossa kuvataan rinnakkain vanha ja mahdollinen uusi äänestysaluejako, on liitteenä.

Toimivallan peruste

Vaalilaki 8–9 §

Valmistelija

Mikko Salmela, hallintojohtaja
050 5231233, mikko.salmela@palkane.fi

Esitys

Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että

1. äänestysalueet Kostianvirran pohjois- ja länsipuoli 001 ja Kostianvirran etelä- ja itäpuoli 002 yhdistetään yhdeksi äänestysalueeksi, joka toimii myös erityisryhmien äänestysalueena, ja

2. syntyvän uuden äänestysalueen nimeksi päätetään 001 Onkkaala.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

KV 10.06.2024 § 33
285/00.00.00/2024

Esitys

Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto päättää, että

1. äänestysalueet Kostianvirran pohjois- ja länsipuoli 001 ja Kostianvirran etelä- ja itäpuoli 002 yhdistetään yhdeksi äänestysalueeksi, joka toimii myös erityisryhmien äänestysalueena, ja

2. syntyvän uuden äänestysalueen nimeksi päätetään 001 Onkkaala.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.